

Repertori dels manuscrits en llengües romàniques conservats a biblioteques barcelonines

Gemma Avenoza i Vera

ADVERTIMENT. La consulta d'aquesta tesi queda condicionada a l'acceptació de les següents condicions d'ús: La difusió d'aquesta tesi per mitjà del servei TDX (www.tesisenxarxa.net) ha estat autoritzada pels titulars dels drets de propietat intel·lectual únicament per a usos privats emmarcats en activitats d'investigació i docència. No s'autoritza la seva reproducció amb finalitats de lucre ni la seva difusió i posada a disposició des d'un lloc aliè al servei TDX. No s'autoritza la presentació del seu contingut en una finestra o marc aliè a TDX (framing). Aquesta reserva de drets afecta tant al resum de presentació de la tesi com als seus continguts. En la utilització o cita de parts de la tesi és obligat indicar el nom de la persona autora.

ADVERTENCIA. La consulta de esta tesis queda condicionada a la aceptación de las siguientes condiciones de uso: La difusión de esta tesis por medio del servicio TDR (www.tesisenred.net) ha sido autorizada por los titulares de los derechos de propiedad intelectual únicamente para usos privados enmarcados en actividades de investigación y docencia. No se autoriza su reproducción con finalidades de lucro ni su difusión y puesta a disposición desde un sitio ajeno al servicio TDR. No se autoriza la presentación de su contenido en una ventana o marco ajeno a TDR (framing). Esta reserva de derechos afecta tanto al resumen de presentación de la tesis como a sus contenidos. En la utilización o cita de partes de la tesis es obligado indicar el nombre de la persona autora.

WARNING. On having consulted this thesis you're accepting the following use conditions: Spreading this thesis by the TDX (www.tesisenxarxa.net) service has been authorized by the titular of the intellectual property rights only for private uses placed in investigation and teaching activities. Reproduction with lucrative aims is not authorized neither its spreading and availability from a site foreign to the TDX service. Introducing its content in a window or frame foreign to the TDX service is not authorized (framing). This rights affect to the presentation summary of the thesis as well as to its contents. In the using or citation of parts of the thesis it's obliged to indicate the name of the author.

**REPERTORI DELS MANUSCRITS
EN LLENGÜES ROMÀNIQUES
CONSERVATS
A BIBLIOTEQUES BARCELONINES**

Memòria presentada per
Gemma Avenoza i Vera
per optar al grau de
Doctor.

643 Vendetta di Vespasiano. Storia del turco

Pocs folis, en un format poc usual entre els Ms. conservats a Barcelona, transmeten les dues estrofes finals d'un poema i un altre de complet, tots dos en italià. La numeració dels marges permet comprovar que aquests fulls pertanyien a un recull més gran diferent, però, d'aquell del qual formà part la *Vita de santa Margherita* que s'ha descrit.

L'any 1988 s'han restaurat aquests fulls, i ara estan relligats en un petit volum; abans els folis solts es guardaven en una carpeta de paper.

Els dos poemes són de tema religiós. El primer, només representat per les dues darreres estrofes, és la *Vendetta di Vespasiano*, i l'altre, complet segons sembla, porta el títol de *Istoria del gran turcho quando fa rota a Belgrado in Ongaris*; poema que tot i no ésser cap prodigi d'art poètica, denota l'intent de l'autor d'assolir un cert nivell d'estil i revela, en contrast amb la *Vita* del Ms. anterior, una acurada versificació, un intent de donar al tema una estructura digna a través de paraules escollides i mesurades.

Consultat el conservador de la Secció de Manuscrits de la Biblioteca de Catalunya, Amadeu Soberanas, no té notícia que s'hagi fet

cap edició o estudi sobre aquests poemes; ha semblat oportú fer la transcripció d'uns textos que no s'han pogut posar en relació amb cap versió editada. Es potser l'oportunitat d'insistir novament en la manca de bibliografia adient a Barcelona, per tal d'emprendre l'estudi de textos d'aquestes característiques.

Els poemes estan copiats ocupant cada cara dels fulls tres estrofes de vuit versos (excepte la *Vendetta*) amb un espai entre elles. El pautat consta de tres grups de nou línies, separats per un doble espaiat. La lletra és bona i no presenta a penes abreviatures.

Si tenim present el primer vers de la tercera estrofa (foli 2r.), la composició del poema és de mitjans s. XV, com a mínim (d. 1456).¹

La filigrana no coincideix exactament amb cap de les de Briquet, qui comenta que el motiu, d'origen italià, es troba cap a finals del s. XV.²

Ms. 1602

Descripció:

Paper amb filigranes: 1.) Sagetes creuades, tallades pel plec del

¹ «De lo mille quatrozento e cinquanta sei / chascanduno me ascolta con fermo inteletto.»

² Briquet, 6278, Venecia, 1479.

full, eix horitzontal, 40 x 20 mm, f. 3 i 5, Briquet no en recull cap d'igual.

Folis totals: 12, numeració vella a ploma, en el marge superior dret, del 24 al 34, no hi ha cap numeració moderna; una altra numeració, més antiga, apareix en el marge superior esquerre del verso, i així el foli 27 amb tinta al recto és el 29 al verso. Dimensions 198 x 165 mm; 1 col., caixes: [25 + 155 + 18] x [30 + 92 + 43] mm (foli 2); primera línia en blanc; reglura a ploma. No es veu cap mena de reclam.

Enquadernació: folis solts que l'any 1988 s'han restaurat i relligat en pergami.

Conservació:

Del text: bona, algun vers borrós.

Del volum: paper amb humitats i forats, però bastant ben conservat.

Data: catàleg s. XV

Folis obra: 1-11v.

Autor: Anònim

Títol: [Vendetta di Vespasiano. Storia del turco]

Llengua: Italià

Vers

Inciipit

Text: 1r. A quella festa se batizo Katano; 1r-1v. facta es. Amor de [...] ; Istorìa del gran turcho; 1v-2r. lo re de Barbaria. ; De lo mile quatrocento; 2v-3r. nobele baronia ; drieto el stindardo

Expliciit: 10r., 1 cosi ferito; 10r. [fi] veschevo de Magonza; 10v-11r. un gran fracasso. ; Fuzeno pagani; 11v., 1 finito io son rimasto; 11v. [fi] dite questa sera una Ave Maria. ; Finis.

BIBLIOGRAFIA**1 BIBLIOGRAFIA SOBRE EL MANUSCRIT****1.1 Catàlegs de la Biblioteca**

Guia de la Biblioteca Central, p. 112

* * *

¶43.1 Vendetta di M. Jesu Cristo fatta per Vespasiano

Folis obra: 1r.

Autor: Anònim

Títol: [La Vendetta di M. Jesu Cristo fatta per Vespasiano]

Llengua: Italià

Data catàleg: s. XV

Versificació: endecasíl.labs, irregulars, ABABCC 2-8, octava rima

Incipit

Text: 1r. [Acòfal] A quela festa se batiso Natano

Explicit: 1r. de Vespexian compito e la sua istoria. | Deo gratias

[A peu de pàgina:] «Qui si fenisce la vendecta ... ; Amor de
[...]>

Notes: Només tenim dues estrofes del poema, la nota a penes es llegsix.

BIBLIOGRAFIA**1 BIBLIOGRAFIA SOBRE EL MANUSCRIT****1.1 Catàlegs de la Biblioteca**

Guia de la Biblioteca Central, p. 112

* * *

§43.2 Istoria del gran Turcho quando fo roto a Belgrado in
Ongaria

Folis obra: 1-12v.

Autor: Anònim

Títol: Istoria del gran Turcho quando fo roto a Belgrado in
Ongaria

Llengua: Italia

Data catàleg: s. XV

Versificació: isosil.làbic, molts endecasíl.labs, ABABABCC, 62-8

Incipit

Títol: lv. Isteria del gran Turcho quando fo roto a Belgrado
in Ongaria

Text: lv. P^rincipio fazo de una bela istoria

Explicit: llv. diuotamente dite questa sera una Ave Maria ; finis

BIBLIOGRAFIA**1 BIBLIOGRAFIA SOBRE EL MANUSCRIT****1.1 Catàlegs de la Biblioteca**

Guia de la Biblioteca Central, p. 112

344 Llibre d'hores, amb oracions

Els llibres d'hores han estat principalment llibres de luxe i han interessat més als historiadors que no als filòlegs, pel fet d'incloure, generalment, precioses miniatures, objecte d'estudi dels especialistes en art i iconografia. Tot i tractar-se de llibres redactats en llatí, sovint duïen alguna part en llengua romanç. De vegades, l'aparició de la llengua vulgar es reduïa al santoral, però, d'altres, arribava a les pregàries, i trobem juntes pregàries llatines i en la llengua romanç de la zona. És per això que s'inclouen en aquest repertori tres llibres d'hores; entre tots els examinats¹ els Ms. 1850, 1851 i 1852 són els únics que inclouen oracions en llengua vulgar: francès, provençal i castellà.

Les oracions franceses i les provençals poden trobar-se al *Répertoire de Sonet*;² l'oració en castellà no s'ha pogut trobar enlloc.

En el moment en què la impremta començà a estendre's hi ha hagut

¹ Biblioteca de Catalunya, Ms. 853 (al catàleg en francès i llatí) no conté oracions en aquella llengua; Ms. 1848, 1849 i 1853 (procedents tots ells de la col·lecció Espona) són en llatí.

² Completat més tard per Keith val Sinclair, *Prières en ancien français, nouvelles références, renseignements complémentaires, indications bibliographiques, corrections et tables des articles du 'Répertoire' de Sonet*, Hamden, Connecticut, 1978.

un cert tipus de llibres, sobre tots els altres, que continuaren a fer-se manuscrits: el llibre d'hores fou un d'aquests. Llibres específicament de luxe -senyals de l'elevada posició social dels seus posseïdors- exigien la intervenció de pintors i miniaturistes, sense la qual, aquests llibres, petites peces d'art, no podien existir.¹

Els tallers de copistes de Flandes s'especialitzaren en la realització de llibres d'hores,² amb un estil de producció gairebé «industrial»³ i una qualitat d'escriptura que anunciava ja el llibre imprès.⁴

Els tres manuscrits que ens ocupen (Ms. 1850, 1851 i 1852) prove-

¹ Recordem que aquests pintors, tan prompte podien executar les miniatures d'una Bíblia historiada com encarregar-se de pintar els sostres i les cambres d'un castell. En un document de la cancelleria de Pere d'Aragó, el conestable de Portugal, apareix un pintor de nom Alonso de Córdoba, a qui se li encomana decorar una Bíblia, i un cert temps després, rep l'encàrrec de realitzar diverses pintures en la capella reial. Vegeu M. López i Casas i Gemma Avenoza i Vera, «Un nuevo cancionero del s. XV. El Ms. 116 de la Biblioteca Universitaria de Barcelona», *Incipit*, VIII, 1988, p. 57.

² I de Flandes prové el Ms. 1852.

³ «Des enluminateurs multipliaient à l'envi des scènes destinées à illustrer les grandes fêtes liturgiques, des copistes exécutaient la partie commune du livre d'heures tandis que d'autres se chargeaient d'ajouter les calendriers propres à chaque diocèse...» explica M. Peyrafort a «L'essor des ateliers laïcs (XIIe-XVe siècle)», en *Le Livre au Moyen Age*, Paris, 1988, p. 75.

⁴ Ibid. p. 75.

nen de la col·lecció de Santiago Espona i Brunet¹ i en presentar característiques comunes ha semblat oportú dedicar-los una única introducció a tots tres.

El primer d'aquests llibres d'hores és el més ric en textos en llengua vulgar. Després del calendari (folis 1-14v.) conté les *Meditations de saint Agustin en parlant de Dieu* (folis 15r-20r.); una oració en llatí, que comença al foli 20v. i queda en l'aire perquè al foli 21r. comença (mancant-li tres versos i mig de l'inici) una oració en francès, que també queda interrompuda; al foli 22r. hi ha una altra oració llatina també acèfala. El següent text és una oració en francès a la Verge (folis 24r-24v.), text que Sonet reproduceix amb una certa variació:

Ave Maria, gracia plena ; comme tres doulx mos yci a ; douce dame de paradis (6 strophes)
Aucune indication sur la provenance du Livre d'Heures d'où fut tiré ce poème; peut-être ms. d'une collection privée. XVe s. Ed. Charles Ruelens, dans le *Bulletin du Bibliophile belge*, t. III, 1868, p. 58-64.²

Segueix un colofó amb la data de còpia i el nom del copista:

L'an de grace mil quatre cens et vn ; furen faitez ces heures per Colin le Besc.

Després d'una miniatura amb els quatre evangelistes i dels textos dels evangelis en llatí, segueixen diverses miniatures i oracions en llatí fins al foli 172r. on hi ha d'altres oracions en francès: *Les XV joyes de Notre Dame, Les sept requestes* (amb una oració a

¹ L'inventari dels llibres donats per S. Espona a la Biblioteca de Catalunya es publicà amb el títol, *Inventario de los libros donados por D. Santiago Espona y Brunet*, Barcelona, 1960.

² Sonet, *Répertoire*, p. 24.

la sal. a Creu afegida al final) i unes oracions a santa Genovava i a sant Denis.

Una nota a llapis enganxada a les tapes del Ms. 1851 diu: «Missal de XIV siècle ; x 7431 ; Avec prières en catalan-français ; a la fin, une d'elles en vers ; contenant 68 versos.» Trobem en aquest llibre d'hores dues oracions en prosa i una en vers, dedicades a la Mare de Déu, les tres en un provençal tardà. Una versió francesa de la segona oració «O Regina excelent» apareix al *Répertoire de Sonet*.¹

Poc més afegirem respecte del tercer manuscrit (Ms. 1852), sinó assenyalar que la oració incompleta és en llengua castellana.

Ms. 1850

Descripció:

Olim Espona, 5; pergami. Folis totals: 71 + 202, numeració moderna en llapis, en el marge superior dret. Dimensions 157 x 115 mm; 1 col., caixes: [18 + 104 + 47] x [25 + 60 + 30] mm (foli 18); 15 línies per pàgina; primera línia en blanc. Hi manquen alguns folis, i el en 24v. hi ha un colofó: «L'an de grace mil quatre cens et un ; furent faites ces heures per Colin le Besc». No hi ha reclams.

¹ Sonet, op. cit, núm. 886, qui la recollí d'un Ms. de la Biblioteca Nacional de París, fr. 984, del s. XVI.

Enquadernació: bona, cuir repussat amb les tanques de metall originals.

Ornamentació: 24 miniatures excel·lents. Calderons, caplletres, i orles miniades.

Conservació: bona.

Data: còpia 1401 catàleg s. XV in.

Antics posseïdors: Santiago Espona i Brunet

Folis obra: 1-202v.

Autor: Anònim

Títol: [Hores de la Verge]

Llengua: Francès i llatí

Copiata: Colin le Besc

Prosa i vers

Incipit

Text: 1r. [Notes a ploma, lletra posterior, «Beata Apolenia ...»]; 1v-2r. [miniatura a tota pàgina]; 2v-3r. [en blanc] ;
Kalenda² Janvier a .xxxi. jour

Explicit: 201r., 1 Pone domine custodias; 201r. [fi] de dens l'egli-
se; 201v-202r. precare *Iherusalem* ne | ne simus demonis;
202v., 1 Ihs Nazareus rex iudeorus 202v. [fi] in gloria. Amen

BIBLIOGRAFIA**1 BIBLIOGRAFIA SOBRE EL MANUSCRIT****1.1 Catàlegs de la Biblioteca**

Anuario, 1957-1960, p. 58

Espona, p. 11 núm. 5

* * *

¶44.1 Meditacions saint Augustin en parlant a Dieu

Folis cbra: 15r-20r.

Autor: Anònim

Títol: Meditacions saint Augustin en parlant a Dieu

Llengua: Francès

Prosa

Incipit

Títol: 15r. Se sont les meditacions saint ; Augustin en
parlant a Dieu

Text: 15r. S^zire j'ay a dire ure secrete ; parole

Explicit: 20r. me repens qui tant longuement ; m'as esparghie.

Amen.

BIBLIOGRAFIA**1 BIBLIOGRAFIA SOBRE EL MANUSCRIT****1.2 Repertoris bibliogràfics**

Sonet, *Répertoire*, 2028

2 EDICIONS**2.2 De l'obra (fetes sobre altres manuscrits)**

Camus, J. en la *Revue des Langues Romanes*, XXXV, 1891, p. 185, feta sobre el Ms. de Modena, Biblioteca d'Este, estr. 24. (Cif. Sonet, *Répertoire*, 2028)

* * *

144.2 Oració

Folis obra: 190r-194v.

Autor: Anònim

Títol: [Oració]

Llengua: Francès

Prosa

Incipit

Text: 21r. [Acèfal] pechie en toy Sire, qui es mon ; createur
je confese

Explicít: 21v. apelle son filz Sire a [Incomplet]

Notes: Hi manca l'inici i el final d'aquesta oració, per la qual cosa és difícil d'identificar, al foli 22r. continua una oració llatina, també mancada del començament: «... Pater noster, in manus tuas...». Hi manca probablement un foli.

* * *

144.3 Oració**Folis obra:** 24r-24v.**Autor:** Anònim**Títol:** [Ave Maria, gratia plena]**Llengua:** Francès**Vers****Incipit****Títol:** 24r. Ave Maria gratia plena**Text:** 24r. Mout biaux mos ! yci a douce Dame de Pa[radis**Explicit:** 24v. dire du cuer et du ccura[ge a jointez mains. Ave
Maria

Notes: Sonet, *Répertoire*, 126, reproduceix un text una mica diferent: «Comme tres doulx mos yci a douce Dame», diu que són 6 estrofes i comenta: «Aucune indication sur la provenance du Livre d'Heures d'où fut tiré ce poème; peut-être Ms. d'une collection privée XV. s.» Cita una edició de Charles Euelens, *Bulletin du Bibliophile Belge*, III, 1866, p. 58-64.

BIBLIOGRAFIA**1 BIBLIOGRAFIA SOBRE EL MANUSCRIT****1.2 Repertoris bibliogràfics**Sonet, *Répertoire*, 126**2 EDICIONS**

2.2 De l'obra (fetes sobre altres manuscrita)

Ruelens, Charles *Bulletin du Bibliophile Belge*, III, 1869, p. 58-64. (Cif. Sonet, *Repertoire*, 126).

* * *

244.4 Les XV Joyes de Notre Dame

Folis obra: 172r-177r.

Autor: Anònim

Títol: [Les XV Joyes de Notre Dame]

Llengua: Francès

Prosa

Incipit

Text. 172r. D^oouce dame de misericorde, mere de pitie

Explicit: 177r. ses que par sa digne puissance | il leur dont es
passe damander | leur vie. Amen. | Ave Maria, gracia plena

Notes: Comença el text sota una miniatura que ocupa mig foli i està envoltat per una orla. Sonet, *Repertoire*, 456, cita l'edició de V. Leroquais, *Les livres d'heures Mss. de la Bibl. Nationale*, II, p. 310-311, núm. V. El final d'aquest Ms. és una mica diferent del de l'edició.

BIBLIOGRAFIA

1 BIBLIOGRAFIA SOBRE EL MANUSCRIT

1.2 Repertoris bibliogràfics

Sonet, *Répertoire*, 458

2 EDICIONS

2.2 De l'obra (fetes sobre altres manuscrits)

Leroquais, V. *Les livres d'heures Mss. de la Bibl. Nationale*, II, p. 310-311, núm. V

* * *

§44.5 Les sept requestes

Folis obra: 177v-180v.

Autor: Anònim

Títol: [Les sept requestes]

Llengua: Francès

Prosa

Incipit

Text: 177v. D^soulz Dieu, doulz pere. | sainte Trinite et un Dieu

Explicit: 180v. vray contes et repentant mourir. | Pater nostres qui es in celis

Notes: El text comença sota una miniatura que ocupa mig foli. Aquesta oració sol seguir a la de «Les XV Joyes de Notre Dame». Sonet, *Répertoire*, 504 cita una edició: V. Leroquais, *Les livres d'heures Mss. de la Bibl. Nationale*, II, p. 309-310, núm. IV. En aquest Ms. apareixen les oracions en un ordre variat i s'afegeix

una al final que es considera en el registre següent.

BIBLIOGRAFIA

1 BIBLIOGRAFIA SOBRE EL MANUSCRIT

1.2 Repertoris bibliogràfics

Sonet, *Répertoire*, 504

2 EDICIONS

2.2 De l'obra (fetes sobre altres manuscrits)

Leroquais, V. *Les livres d'heures Mss. de la Bibl. Nationale*, II, p. 309-310, núm. IV

* * *

244.6 Oració a la santa Creu

Folis obra: 180v.

Autor: Anònim

Títol: [Oració a la santa Creu]

Llengua: Francès

Prosa

Incipit

Text: 180v. S^{ainte} braie Crois adouree

Explicit: 180v. vray confes et repentant mourir.

Notes: Segueix a les Sept requestes.

* * *

44.7 Oració a sant Denis

Folis obra: 190r-194v.

Autor: Anònim

Títol: [Oració a sant Denis]

Llengua: Francès

Verificació: poema compost per 18 quartetes monorrimes

Incipit

Text: 190r [Acèfal] de toute pestilence ; et remplir de
 vertus de meurs et de science

Explicít: 194v. sa grace et ot:troit Paradis. Amen.

Notes: Sonet, *Répertoire*, 1214, recull la primera quarteta: «Mon
 seigneur saint Denis, tresor de sapience, / m'ame et mon corps
 commande en vostre providence / mon corps veuiller garder de toute
 pestilence, / m'ame emplir de vertus, de meurs et de science.»
 Manca el final de l'oració llatina anterior, que queda en l'aire i
 tres versos i mig d'aquesta. Segurament deu mancar un full.

BIBLIOGRAFIA**1 BIBLIOGRAFIA SOBRE EL MANUSCRIT****1.2 Repertoris bibliogràfics**

Sonet, *Répertoire*, 1214

2 EDICIONS

2.2 De l'obra (fetes sobre altres manuscrits)

Sonet, *Répertoire*, 1214 (Edició parcial)

* * *

544.8 Oirison de Sainte Geneuieue

Folis obra: 197r-198r.

Autor: Anònim

Títol: Oirison de sainte Geneuieue

Llengua: Francès

Versificació: 27 octosíl·labs dels 30 que segons Sonet té el poema

Incipit

Títol: 197r. Oirison de Sainte Geneuieue

Text: 197r. V^{ie}ierge doulce, vierge benigne

Explicit: 198r. ottroit vray repos en sa gloire.

Notes: El text comença sota una miniatura que ocupa mig foli. Aquesta oració apareix dedicada de vegades a la Verge i de vegades a santa Genoveva. Sonet cita una edició de Ph. Aug. Becker, *Franzia imádságoskönyv a XV. századból*, p. 82, però demanada a diverses biblioteques d'Europa a través del Servei de Prèstec Interbibliotecari de la Universitat de Barcelona, no ha estat possible localitzar aquesta edició. Vegueu i'apèndix textos.

BIBLIOGRAFIA

1 BIBLIOGRAFIA SOBRE EL MANUSCRIT**1.2 Repertoris bibliográfics**

Sonet, *Répertoire*, 2314

2 EDICIONS**2.2 De l'obra (fetes sobre altres manuscrite)**

Becker, Ph. Aug. *Franzia i nádsgoskönyv a XV. századból*, p. 62

(Cif. Sonet, *Répertoire*, 2314)

145 Llibre d'hores de la Verge, amb oracions**Ms. 1851****Descripció:**

Olim Espona, 6; pergami. Folis totals: 135; els folis 2v., 62v., 109 i 134v. són en blanc. Dimensions 148 x 108 mm; 1 col., caixes: [20 + 82 + 46] x [22 + 63 + 33] mm (foli 17); 14 línies per pàgina; primera línia en blanc; reglura a ploma; forats allargats, fora de la caixa. Reclams centrats, lletra molt petita, però molt acurada, amb algun detall de decoració.

Enquadernació: bona, pell sobre fusta, davant «GRASSET» en or.

Ornamentació: 8 miniatures excel·lents. Caplletres miniades. Orles, calderons, i títols miniats i il·luminats.

Conservació: molt bona.

Data: catàleg s. XIV ex.

Antics posseïdors: Santiago Espona i Brunet; abans Grassot
[Portada]

Folis obra: 1-134r.

Autor: Anònim

Títol: [Hores de la Verge]

Llengua: Provençal i llatí

Data catàleg: s. XIV *ex.*

Inoipit

Text: 1r. Secundum Iohannem. I^on principio erat uerbum;
1r-1v. omnes arderent per ; illum non erat ille lux; 1v-2r.
uiri sed ex Deo ; nati sunt et uerbum; 2v-3r. [en blanc] ;
KL^o Januier .iii. a la circumcisió

Explicit: 133r., 1 Que a lo rey del cel; 133r. [fi] donc as verges
hu!miel; 133v-134r. de la vida p^{re};sen nos mene; 134r. [fi]
tos temps eternalmen. Amen

Notes: Al foli 110r., en el marge inferior hi ha un dibuix d'un
home que ataca un drac amb un pal.

BIBLIOGRAFIA

1 BIBLIOGRAFIA SOBRE EL MANUSCRIT

1.1 Catàlegs de la Biblioteca

Anuario, 1957-1960, p. 58

Espona, p. 11, núm. 6

* * *

845.1 Oracion de Nostra Dona mot deuota

Folis obra: 117v-125r.

Autor: Anònim

Títol: Oracion de Nostra Dona mot deuota

Llengua: Provençal

Prosa

Inoipit

Títol: 117v. Oracion de Nostra Dona mot | deuota

Text: 117v. P^{re}regue te tres | que excellent regine dels |
cels

Explicít: 125r. in|finitis segles dels segles. Amc. 125r.

Innocent pape autreget a | tota persona disant la sobre |
dicha oracio cent jorns de perden

Notes: No se n'ha trobat cap de semblant en els repertoris consul-
tats.

* * *

§45.2 Autre oracion de Nostra Dame

Folis obra: 125v-129v.

Autor: Anònim

Títol: Autre oracion de Nostra Dame ben deuota oracion

Llengua: Provençal

Prosa

Incipit

Títol: 125v. Autre oracion de Nostra Dame ben deuota oracion

Text: 125v. G^{loriosa} Verges Maria ! [126r.] certa speransa,
leal confort

Explicít: 129v. vu|elha an lui pardurablemen collocar. Amen

Notes: Sonet, *Répertoire*, 686 cita aquesta oració, però en francès, versió que es conserva en un manuscrit de Paris (B.N. fr. 984, f. 7-8 s. XVI).

BIBLIOGRAFIA**1 BIBLIOGRAFIA SOBPE EL MANUSCRIT****1.2 Repertoris bibliogràfics**

Sonet, *Répertoire*, 686

* * *

§45.3 Oració

Folis obra: 130r-134r.

Autor: Anònim

Títol: [Oració a la Verge]

Llengua: Provençal

Versificació: 68 versos, 7 laises monorrimes

Incipit

Text: 130r. O^{ra} regina excelent, Verges de pietat

Explicít: 134r. lay sus en Paradis tos|temps eternalmen. Amen

546 Llibre d'hores de la regió de Flandes**Ms. 1852****Descripció:**

Pergamí. Folis totals: 293; els folis 23, 15v., 37, 26, 47, 58, 77, 88 i 185v-186r. són en blanc. Dimensions 115 x 87 mm; i col., caixes: [70 + 86 + 22] x [17 + 53 + 17] mm (foli 15); 18 línies per pàgina; primera línia en blanc; reglura a llapis vermell. No es veuen reclams.

Enquadernació: pell sobre fusta, ben conservada, manté els daurats.

Ornamentació: Orles molt decorades. 39 miniatures excel·lents. Caplletres i calderons miniats i il·luminats.

Conservació: molt bona.

Data: catàleg s. XV-XVI

Antics posseïdors: Santiago Espona i Brunet

Folis obra: 1-239v.

Autor: Anònim

Títol: [Llibre d'hores de la Verge]

Llengua: Castellà i llatí

Prosa

Incipit

Text: 1r. Kl³ januaris habiet dies; 1r-1v. felicis in pincis
; xviii b; 1v-2r. iii c ; Kl³ februaris habet dies; 2v-3r.
Romani martiris ; Kl³ Marcius habet dies

Explicít: 238r.1, substancie sed que; 238r. [fi] quam nisi quis;
238v-239r. bendigo a;doro e creo; 239v.,1 veys que lo he;
239v. [fi] obres con que non de [Incomplet]

Notes: Llibre d'hores procedent de la regió de Flandes, inclou al final una oració en castellà incompleta.

BIBLIOGRAFIA

1 BIBLIOGRAFIA SOBRE EL MANUSCRIT

1.1 Catàlegs de la Biblioteca

Anuario, 1957-1960, p. 58

Espona, p. 11, núm. 7

* * *

846.1 Devota oration de Nuestro Señor

Folir obra: 238v-239v.

Autor: Anònim

Títol: Devota oración de Nuestro Señor

Llengua: Castellà

Prosa

Incipit

Títol: 238v. Deuota oration de *Nuestro Señor*

Text: 238v. O^m muy alto et misericordioso Señor, juez soberano

Explicit: 239v. que te busque fuerça que te ; haile obres con que non de [Incomplet]

247 Cancionero de don Pedro de Aragón

Es aquest un còdex que parla dels seus orígens en dur la preciosa relligadura del s. XVII amb les armes de Don Pedro Antonio de Aragón, tan ben descrita per Pere Bohigas,¹ qui donà una completa ressenya del volum, enumerant totes les obres que conté i fent referència a les antigues signatures.² Aquest manuscrit fou vist a Poblet pel P. Jaume Villanueva, qui el qualificà de «excelente Ms. del siglo XV».³ Entre la seva custòdia a Poblet, monestir al qual D. Pedro donà la seva biblioteca i el seu dipòsit actual a la Biblioteca de Catalunya, aquest manuscrit passà per diverses ubicacions, la darrera d'elles al Palau de la Virreina de Barcelona (Casa Carreras).⁴

Suggestiva és la personalitat de D. Pedro Antonio Ramon Foch de Cardona i Aragó qui, segons Domínguez Bordona, era més aviat un bibliòman que no pas un bibliòfil:

No es sorprendente, pues, que, visto a través de su biblioteca, descubramos al bibliómano que al erudito o al hombre de

¹ Pere Bohigas, «Més llibres de la biblioteca de P. Antonio d'Aragó», *Miscellanea Populetana*, 1, 1966, p. 484-485.

² P. Bohigas, op. cit. Est. 2D, Núm. 13; Est. 1.A.9-Inv. 1670 núm. 160.

³ J. Villanueva, *Viage literario a las iglesias de España*, XX, p. 149.

⁴ P. Bohigas, art. citat, p. 483.

letras, al opulento *dilettante* para quien los libros pueden significar muchas cosas, pero entre ellas, desde luego, un motivo más de ostentación suntuaria.¹

Gràcies a aquest valor -no només cultural sinó també material- dels llibres de D. Pedro Antonio de Aragón, ens ha arribat una abundant informació sobre una biblioteca del s. XVII, en forma de diversos inventaris i notícies de tots els signes, algunes malfiant-se dels mètodes a través dels quals aquell noble senyor la reuni.²

El Ms. 1967 de la Biblioteca de Catalunya és un cançoner poètic castellà del s. XV, copiat a una sola columna (excepte la *Vita Christi*, que ho és a dues) sobre paper que, si pensem en totes les calamitats sofertes pels llibres de D. Pedro de Aragón, gaudeix d'un magnífic estat de conservació. Només el text de la *Vita Christi* presenta dificultats de lectura per l'acció dels insectes;

¹ A. Domínguez Bordona, «La Biblioteca del virrey D. Pedro de Aragón (1611-1690)», *Boletín Arqueológico de Tarragona*, abril-junio 1948, p. 38.

² Segons les males llengües, els procediments de D. Pedro no sempre foren lícits a l'hora de fer-se amb cobejats exemplars. Vegeu-ne els testimonis reproduïts per Domínguez Bordona a l'article citat, p. 39. Altres estudis entorn la biblioteca d'aquest notable personatge són els d'Amadeu Soberanas i Lleó, «La biblioteca del virrey D. Pedro Antonio de Aragón. Notas bibliográficas de los libros conservados en la Biblioteca Font de Rubinat (Reus)», *Boletín Arqueológico de Tarragona*, 1957, p. 71-82 i els de J. Domínguez Bordona, «La biblioteca del virrey don Pedro Antonio de Aragón (1611-1690). Catálogo. Manuscritos», *Boletín Arqueológico de Tarragona*, julio-diciembre, 1948, p. 71-106; «La biblioteca del virrey don Pedro Antonio de Aragón (1611-1690). Addenda. Libros conservados en Poblet», *Boletín Arqueológico de Tarragona*, abril-junio, 1950, p. 66-68; «La biblioteca del virrey don Pedro Antonio de Aragón (1611-1690)», *Boletín de la Real Academia de la Historia*, CXXIX, 1951, p. 385-416.

la resta de folis tenen només una petita part dels marges menjada, però en ésser aquests molt amplis, el text no es veu afectat i es llegeix sense entrebanos.

Ms. 1967

Descripció:

Olim Est. 1. A. 9; paper amb filigranes: 1.) Carro amb dues rodes, centrat en el foli, eix vertical, 65 x 40 mm, foli 50. No apareix a Briquet cap d'igual, el més semblant és el 1324 de Valls documentat el 1342, però varia la distància dels punteïons i també les dimensions de les parts del motiu.

Folis totals: III + 101 + II, no hi ha restes de numeració antiga; numeració moderna a llapis, en el marge superior dret; els folis 51v. i 99r. són en blanc. Dimensions 267 x 210 mm; 1 col., caixes: [30 + 45.21.45.21.45¹ (198) + 61] x [30 + 6.97.7 + 70] mm (foli 2); ± 30 línies per pàgina; primera línia en blanc. Les costures dels quaderns estan reforçades per una tira. Volum compost per un full solt (la guarda del davant) i 7 senions i dos quinions, essent el darrer quinió incomplet, entre els folis 100 i 101 hi ha un foli tallat >>>>|<<<<... Reclam vertical, en el marge inferior dret, en la columna que hi ha al marge dret de la caixa, sense adornar.

¹ Les caixes marquen tres espais per a les estrofes, amb les línies tirades per guiar l'escriptura i altres dos espais -21 mm- de separació.

Enquadernació: Del s. XVII, en pell vermella, amb les armes de D. Pedro en daurat, excel·lentment conservada. A la teixa: «OBRAS ; JOHAN ; DE ; MENA»

Ornamentació: Caplletres principals en blau, les de les estrofes en vermell, la primera caplletra és miniada. Rúbriques en vermell.

Conservació: bastant bona. Ara bé, els marges afectats pels insectes tenen ja l'aspecte d'una punta de coixí; sembla que es van restaurar els darrers folis, però també aquell paper emprat en la restauració apareix menjat.

Data: catàleg XV 2/2

Antics posseïdors: Don Pedro de Aragón

Folis cbra: 1-101v.

Autor: Diversos autors

Títol: [Cancionero de don Pedro de Aragón]

Llengua: Castellà

Vers

Incipit

Taula: IIIv. En el presente bolume son las obras ; siguientes (...) E despues vn Razonamiento que Johan de ; Mena aze con la muerte [en tinta vermella]

Títol: 1r. A³ci comiensen las trescientas de Johan de Mena
Text: 1r. Al muy prepotente; 1r-1v. pues nos comensamos. ;
 Inuocacion; 1v-2r. segund lo pasado. ; Otra vez inuoca;
 2v-3r. reposo pasiente. ; Applicacion

Exploit: 100r., 1 Mira, triste, si descansa; 101r. [fi] mis
 servicios no cessando; 100v-101r. temor por vencer ; El
 comendador Stela; 101v., 1 monarcha, senyor del cerco; 101v.
 [fi] coronar de coronas

Notes: Les cobles de la *Vita Christi* són d'una altra mà i no
 respecten les caixes.

BIBLIOGRAFIA

1 BIBLIOGRAFIA SOBRE EL MANUSCRIT

1.1 Catàlegs de la Biblioteca

Anuario, 1964-1965, p. 48

1.2 Repertoris bibliogràfics

BOOST3, 22-26

3 ESTUDIS

3.1 Sobre el manuscrit

Dalaguer y Merino, *Don Pedro, el Condestable de Portugal*, 1881

Bohigas, Pere, «Més llibres de la biblioteca de Don Pedro Antonio de Aragón», *Miscellanea Populetana*, 1, 1966, p. 483-490

Domínguez Bordona, J. «La Biblioteca del virrey D. Pedro de Aragón (1611-1690)», *Boletín Arqueológico de Tarragona*, abril-junio 1948, p. 38.

Domínguez Bordona, J. «La biblioteca del virrey don Pedro Antonio de Aragón (1611-1690). Addenda. Libros conservados en Poblet», *Boletín Arqueológico de Tarragona*, abril-junio, 1950, p. 66-68

Domínguez Bordona, J. «La biblioteca del virrey don Pedro Antonio de Aragón (1611-1690)», *Boletín de la Real Academia de la Historia*, CXXIX, 1951, p. 385-416.

Soberanas, Amadeo, «La biblioteca del virrey D. Pedro Antonio de Aragón. Notas bibliográficas de los libros conservados en la Biblioteca Font de Rubinat (Reus)», *Boletín Arqueológico de Tarragona*, 1957, p. 71-82

Villanueva, J. *Viage literario a las iglesias de España*, XX, p. 149.

* * *

Cançoner de Don Pedro de Aragón. **Poemes**

1967.1

1r-51r. Rúbrica: Las Trescientas, [Laberinto de Fortuna]

Al muy prepotente Don Johan el segundo

Autor: Juan de Mena

Llengua: Castellà. Versificació: ABBAACCB; dodecasíl·labs;
300-8.

Edició: Varvaro, 2

Bibliografia: Dutton, 0092

1967.2

51r-72r.

O vos, dubitantes, creed las historias

Autor: Iñigo López de Mendoza

Llengua: Castellà. Versificació: ABABBCCB; dodecasíl·labs;
120-8.

Bibliografia: Dutton, 0053

1967.3

72r-83v.

La fortuna que no cesa

Autor: Juan de Mena / [anònim?].

Llengua: Castellà. Versificació: ababbccb; octosíl·labs; 68-8, 4.

Edició: Varvaro, no apareix.

Bibliografia: Dutton, 0028

1967.4

83v-85v. Rúbrica: Dreça al rey

Oh tu rey, que estás leyendo,

Autor: Juan de Mena

Llengua: Castellà. Versificació: ababbccb; octosíl·lab; 12-8,
finida.

Edició: Varvaro, 44

Bibliografia: Dutton, 2389

Notes: copla de arte menor

1967.5

86r-94r. **Rúbrica:** Doctrinal de Privados

Vi tesoros ajuntados

Autor: Iñigo López de Mendoza

Llengua: Castellà. **Versificació:** abbaacca; octosíl·labs; 49-8.

Bibliografia: Dutton, 0106

1967.6

94r-97r. **Rúbrica:** Purgatorio

Muerte que a todos conbidas

Autor: Juan de Mena

Llengua: Castellà. **Versificació:** abbaacca; octosíl·labs; 17-8,
1-4.

Edició: Varvaro, 38

Bibliografia: Dutton, 0510

Notes: copla de arte menor

1967.7

97v-98v. **Rúbrica:** Vita Cristi

Aclara sol divinal

Autor: Iñigo de Mendoza [fra].

Llengua: Castellà. **Versificació:** abaabcdcccd; octosíl·labs;
21-10.

Bibliografia: Dutton, 0269

1967.8

99v-100v.

Visibles daños d'amor

Autor: Estela, [Comendador].

Llengua: Castellà. Versificació: abaabodccd; octosíl·labs; 8-10,
5.

Bibliografia: Dutton, 4627

Edició: Cátedra, *Poemas castellanos*, p. 64-67

1967.9

101r-101v.

A los que del oiglo jamás se partieron,

Autor: Estela, [Comendador].

Llengua: Castellà. Versificació: ABBAACCA; dodecasíl·labs; 4-8,
4 (la darrera estrofa és incompleta)

Bibliografia: Dutton, 4628

Edició: Cátedra, *Poemas castellanos*, p. 67-69

1967.10

101v. Rúbrica: Pregunta

Criado'ntr'aquellas muy grandes matronas,

Autor: Estela [Comendador].

Llengua: Castellà. Versificació: abbaacca; dodecasíl·labs; 1-8.

Edició: Cátedra, *Poemas castellanos*, p. 69

248 Pablo de Santa María. *Las Siete Edades del Mundo*

Dues obres componen aquest volum del s. XV: la primera, en català, «*Croniquas regnum aragonie et comitus barchinonem*»¹ i la segona, en castellà, *Las siete edades del mundo* de Pablo de Santa María.

En el primer foli, una mà posterior al volum deixà escrita la informació següent: «*Cronica de los reyes de ; Aragon y de lo scondes de ; Barcelona ; escrita en lengua lemosina por ; Miguel Martins.*» Siglo XIV (ratllat) XVQ ; reynando en Castilla D. Juan II». Insisteix en aquesta data una nota a l'estrofa 338: «*Por aqui se infiere ; que se escrivio ; en tiempo de don ; Juan el 2º de Cas;tilla.*»

Altres anotacions del primer foli (d'una altra mà) ens donen el nom de l'antic posseïdor: «*Fr. Matheo de Suman. 1779*» qui donà el llibre al monestir de S. Juan de la Peña l'any 1791.³ Això s'explica a una nota del foli 2r.: «*Este libro es del P. Fr. Matheo de Suman letor ; de theologia en la uitoria de Zaragoza. ; Año 1779, quien el año 1791 lo dio y regalo al Real monasterio de S.*

¹ BOOCT, 153.

² Al rinal de la crònica catalana [foli 38v.] el colofó conté el nom del copista.

³ També hi ha notes seves als folis 38r. i 64r.

Juan ; de la Peña, y a su Archivo.»

La lletra de *Las siete edades del mundo* sembla diferent a la que copià la crònica dels reis d'Aragó i la longitud dels versos no respecta sempre els límits marcats per les caixes. Algunes estrofes del poema van ésser oblidades i afegides després als marges.¹ Posteriorment es van numerar les estrofes al marge amb llapis.

Aquesta obra, del convers Pablo de Santa María, gaudí de gran popularitat.

Ms. 2013

Descripció:

Paper amb filigranes: 1.) Mà amb una flor de cinc pètals, centrada al foli, eix vertical, 80 x 20 mm, foli 63.

Folis totals: 64 + 1 (guarda moderna), numeració centrada en el marge superior, a llapis, numera les dues obres per separat; una numeració moderna segueix a partir de foli 39 fins al final del volum, també en el marge superior dret. Dimensions 305 x 220 mm; 2 col., caixes: [40 + 195 + 70] x [30 + 140 + 50] mm (foli 1); primera línia escrita. Reclam vertical, en el marge inferior dret, sense adornar generalment, però a la primera part n'hi ha algun decorat amb tinta vermella.

¹ Per exemple, al foli 48r. hi ha una estrofa afegida al marge. Si es dona el cas que el que s'ha oblidat és un vers, s'afegeix entre línies, com al foli 49v., estrofa 164.

Enquadernació: Cuir repussat sobre fusta, una mica menjada dels corcs. Conserva restes de les tanques de metall.

Ornamentació: Calderons en vermell al principi de cada paràgraf.

Conservació: Bona, però amb taques d'humitat.

Data: catàleg s. XV ex.

Antics posseïdors: Monestir S. Juan de la Peña, abans Mateo de Suman

Folis obra: 1-64r.

Autor: Diversos autors

Títol: [Cròniques catalanes. Las siete edades del Mundo]

Llengua: Castellà i català

Copista: Miquel Martins (primera obra)

Prosa i vers

Incipit

Títol: 1r. [Nota de mà posterior] Cronica de los reyes de ; Aragon (...) escrita en lengua lemosina por ; Miguel Martins siglo XIV [ratllat] XV ; reynando en Castilla D. Juan II; 1v. [en blanc]

Text: 2r. Rubrica coroniques regnum Aragonie; 2r-2v. Del conte Remon Belenguer ; 30 Del compte Remon Belenguer el

fijo; 3r. De la poblacio d'Espanya

Explicit: 63r.(a),1 Asi que muchos otros fechos; 63v.(b)-64r.(a)
grant presicion ! Depues de su muerte; 64r.(a)-(b) paso
largamente quedando asi todo; 64r.(b) [fi] aqeste alto rey
de Leon e Castilla

BIBLIOGRAFIA

1 BIBLIOGRAFIA SOBRE EL MANUSCRIT

1.1 Catàlegs de la Biblioteca

Anuario, 1966-1967, p. 36

1.2 Repertoris bibliogràfics

BOOST3, 27

* * *

§48.1 Las siete edades del mundo

Folis obra: 39-64r.

Caixes: [40 + 200 + 65] x [20 + 60.20.61 + 59] mm (foli 39)

Autor: Santa María, Pablo de

Títol: Las siete edades del mundo

Llengua: Castellà

Versificació: 12/11 síl·labes, ABBAAACA, 338-8

Incipit

Text: 39r.(a) A³l tiempo que fue del Senyor orde[n]ado

Explicit: 64r.(b) de aqeste alto Rey de Leon e Castilla

BIBLIOGRAFIA

1 BIBLIOGRAFIA SOBRE EL MANUSCRIT

1.1 Catàlegs de la Biblioteca

Anuario, 1966-1967, p. 36

1.2 Repertoris bibliogràfics

BOOST3, 27

2 EDICIONS

2.2 De l'obra (fetes sobre altres manuscrits)

Pablo De Santa María, «Las edades trovadas», (Ed. J. Zarco Cuevas), *La Ciudad de Dios*, CV, 1916, p. 114-120

3 ESTUDIS

3.2 Sobre l'obra

Pablo de Santa María, Catálogo y genealogía de las edades del mundo, (Ed. B. J. Gallardo), *Ensayo de una biblioteca de libros raros y curiosos*, III, 1888, col 183-187

§49 Laurent de Blois, Libre de viciis e virtute

La versió provençal de l'obra del confesor de Felip III, *l'Ardit* porta, com la majoria dels manuscrits, el colofó amb la seva data de composició.

[176v. (a)] Aquest libre compilet : e fetz .i. frioyre de l'ordre : dels predicadors a requesta del rey Phelip de França en lau de la incarnation de Nostre Sanher : Jesucrist .M. CC. LXXIX.

De la difusió d'aquest tractat de moral per a laïcs són testimoni els diversos manuscrits que contenen la versió catalana, concretament, dins la Biblioteca de Catalunya, els Ms. 740 (s. XIV in.) i 2009 (s. XV), que són un petit exemple entre els 100 Ms. en què ens han arribat de l'obra.¹

Segons el catàleg el Ms. de Barcelona pertany a la primera meitat del s. XIV. El seu text no gaudeix d'un magnífic estat de conservació, ja que la part central superior està molt deteriorada, mancant-ne fins i tot un bocí, cosa que fa impossible llegir una part —això sí, molt minsa— del text.

Ms. 2020

Descripció:

¹ GRLMA, VI-2, 2386, fa esment a més de l'edició del text, feta sobre un Ms. de la Biblioteca Nacional de París, Mazarine 870, datat l'any 1295: Laurent de Bois, *Comme le roi* (Ed. E. Brayer), SATF. Edició que no he pogut veure.

Pergamí. Folis totals: II + 176 + II, foliació antiga en xifres aràbigues en el marge superior dret; en llapis s'ha foliat el 9bis, repetit. Dimensions 230 x 110 mm; 2 col., caixes: [20 + 155 + 55] x [12 + 45.8.45 + 40] mm (foli 1); ± 32 línies per pàgina; primera línia en blanc; reglura a ploma; els forats, fets a diversos folis a l'hora, apareixen al marge dret a uns 3 cm de les caixes. El primer foli de cada quadern va numerat al marge inferior dret (1r = a1, 9r = b1, etc.), però no es possible veure-ho a tots els quaderns en estar guillotinat el full; als quaderns el pergamí adés apareix CPCC adés CPCP. Reclam horitzontal, centrat en el marge inferior, entre les dues columnes, envoltat per un traç de tinta negra o vermella a tall de decoració.

Enquadernació: En pell, llisa, una mica deteriorada. A la teixa: <MANUSCR ; EN LANG ; ROMANCE ; DE LAN ; 1279>

Ornamentació: Caplletres en vermell.

Conservació: Deficient, tinta borrosa, menjada la part central del volum.

Data: catàleg s. XIV 1/2

Antics posseïdors: Charles de Bourbon [foli 95r. firma]

Folis obra: 1-176v.

Autor: Laurent, Frère [Laurent de Bois]

Títol: [Libre de vicis e virtuts]

Llengua: Provençal

Dedicat al Rey Felip de França

Data creació: 1280

Prosa

Incipit

Text: 1r.(a) L^o premier mandament que Dieu; 1r.(a)-(b) aysi com nos ; o enseha aquest; 1r.(b)-1v.(a) jure per nient ; o per auol razon; 1v.(b)-2r(a) obras de uanetat ; e de peccat que son

Explicit: 175r.(a),1 [...] las mani(er[as]); 175v.(b)-176r.(a) pera aisso uenc er. ; [...]; 176v.(a),1 doc(trinas el senhamens; 176v.(a) [fi] fizels cre(stians. Amen ; [Colofó] Aquest libre compilet ; e fetz .i. frioyre de l'ordre ; dels predicators a requesta del rey Phelip de França en lau de la incarnation de Nostre Sanher ; Jesucrist .M.CC.LXXIX. Amen.

BIBLIOGRAFIA

1 BIBLIOGRAFIA SOBRE EL MANUSCRIT

1.1 Catàlegs de la Biblioteca

Anuario, 1966-1967, p. 36

1.2 Repertoris bibliogràfics

GRLMA, VI-2, 2386

2 EDICIONS

2.2 De l'obra (fetes sobre altres manuscrits)

Laurent de Bois, *Somme le roi* (Ed. E. Brayer), SATF

3 ESTUDIS

3.2 Sobre l'obra

Boser, C., «Le remaniement provençal de la 'Somme le roi' et ses dérivés», *Romania*, XXIV, 1895, p. 56-85

Brayer, «Contenu, structure et combinaisons du 'Miroir du Monde' et de la 'Somme le roi'», *Romania*, 1958-1959, p. 1-38:433-470

Langlois, Charles-Victor, *La vie en France au Moyen Age (De la fin du XIIe au milieu du XIVe siècle d'après des romans mondeins du temps)* 2 vol., Paris, 1886 [1921], II, p. 123-198

350 Suite du Merlin

De nou serveixen de suport a una relligadura uns fragments de pergami que contenen textos d'interès, en aquest cas múltiple, ja que no només interessa l'obra de la qual formen part: la *Suite du Merlin* sino també, i molt especialment, la llengua del text.

En procedir a l'estudi d'un incunable,¹ el conservador de la Secció de Reserva de la Biblioteca de Catalunya, advertí la presència dels fragments i es procedí a recuperar-los en els tallers de la Biblioteca.²

Fanni Bogdanow s'ocupà de les relacions entre les diverses famílies de manuscrits de la *Suite*;³ així, considerant la proposta d'~~steema~~ de Bogdanow, el Dr. Soberanas proposa que l'original francès que tradueix Ba sembla: «sauf erreur, plus

¹ Més exactament de dos: la primera i segona part de la tercera edició de *Chronicon* de Antonino de Pierozzi, editats a Bâle, per Nicolas Kesler, el 10 de febrer de 1491. Amadeu Soberanas, «La version Galaico-portuguesa de la *Suite du Merlin*. Transcription du fragment du XIVe siècle de la Bibliothèque de Catalogne, Ms. 2434», *Vox Romanica*, 38, 1979, p. 176.

² Amb la col·laboració d'Inmaculada Ferrer de Alba s'identificà l'obra i el mateix A. Soberanas publicà el 1979 un extens article sobre la troballa, acompanyant-lo d'una transcripció dels fragments. Ibid. p. 189-193.

³ Fanni Bogdanow, «Essai de classement des manuscrits de la *Suite du Merlin*», *Romania*. LXXXI, 1960, p. 198.

voisin de la leçon transmise par le manuscrit de Cambridge qui constitue, selon Bogdanow, le second stade de la *Suite du Merlin*.¹ Els repertoris de matèria artúrica recullen aquest manuscrit.²

Ms. 2434

Descripció:

Pergamí. Folis totals: 3 fragments, conserven restes de la numeració antiga en xifres romanes; corresponen als folis lxxvii i cxxii-ccciii. 2 col. Dos fragments de pergamí: de 295 x 137 i 425 x 293 mm respectivament; ± 26 línies per pàgina.

Enquadernació: Moderna, en pergamí.

Ornamentació: Caplletres, títols i calderons en tinta vermella.

Conservació: Fragment procedent d'una relligadura, no massa ben conservat.

Data: catàleg s. XIV 1/2

Folis obra: 1r-3v.

Autor: Anonim

Títol: Suite du Merlin

¹ A. Soberanas, art. cit. p. 178.

² Harvey L. Sharrer, «Spanish and Portuguese Arthurian Literature», en *The Arthurian Encyclopedia* (Ed. N. J. Lacy, G. Ashe, S. N. Nible i M. E. Kalinde, New York, 1986, p. 516-521.

Llengua: Gallego-portugués

Prosa

Incipit

Text: [Acéfal] 1r.(b) terra huun rey que chanauan! Assery

Explicit: 3v. dous caualeiros que

Notes: Exemplar molt fragmentari, procedeix de la relligadura d'un incunable.

BIBLIOGRAFIA

1 BIBLIOGRAFIA SOBRE EL MANUSCRIT

1.1 Catàlegs de la Biblioteca

Anuario, 1889, p. 29

1.2 Repertoris bibliogràfics

Sharrer, Harvey L., «Spanish and Portuguese Arthurian Literature», en *The Arthurian Encyclopedia*, New York & London, 1985, p. 516-521

2 EDICIONS

2.1 Del manuscrit

Soberanas, Amadeo, «La versión Galaico-portuguesa de la 'Suite du Merlin'. Transcription du fragment du XIVe siècle de la Bibliothèque de Catalogne. ms. 2434», *Vox Romanica*, 38, 1978, p. 174-183

3 ESTUDIS

3.1 Sobre el manuscrit

Soberanas, Amadeo, «La versión Galaico-portuguesa de la 'Suite du Merlin'. Transcription du fragment du XIVe siècle de la Bibliothè-

que de Catalogne. ms. 2434», *Vox Romanica*, 38, 1979, p. 174-193

2.2 Sobre l'obra

Bogdanow, Fanni, «Essai de classement des manuscrits de la 'Suite du Merlin'», *Romania*, LXXXI, 1980, p. 188-198

Bohigas i Balaguer, Pere, *Los textos españoles y gallego-portugueses de la Demanda del Santo Grial*, Madrid, 1925

Pietsch, K., *Spanish Grail Fragments*, Chicago, 1924

851 [Seneca, Medea i altres]

De fa poc (el 1988) el fons de la Biblioteca de Catalunya s'ha enriquit amb l'ingrés de llibres donats per F. Marés, destinats a constituir el Museu del Llibre on, hores d'ara, s'exposen. D'entre aquests exemplars ens interessen tres, els que duen les signatures 3190, 3916 i 3197.¹

El més interessant és el primer, que aplega quatre obres diferents, copiades per diverses mans, d'origens diversos, i que en un moment donat es relligaren conjuntament: la traducció de la *Medea* de Sèneca; la *Doctrina de hablar e de callar* d'Albertanus Brixienis, atribuïda en el Ms. a Marco Tullio; els *Buenos dichos de filosofos por instruir los oves a buena vida*, anònim i una traducció castellana de la *Bellus Jugurtinus*, de Sal·lusti.

Pel que fa a la primera obra, sembla que pertany a una col·lecció de les tragèdies de Sèneca, copiades amb lletra humanística. Mercès als reclams sabem que s'han perdut fulls. Si comparem el text amb els fragments de versions castellanes de la *Medea* estudiats i

¹ Haig d'agrair molt especialment el Director de la Biblioteca de Catalunya, Dr. A. M. Mundó, per les facilitats que em va donar per a la consulta d'aquests tres manuscrits, normalment exclosos d'ella, en estar exposats a l'esmentat museu.

editats per N. G. Round,¹ no podem afirmar que el Ms. 3180 sigui còpia ni del Ms. de la Biblioteca Nacional de Madrid, 7088 ni del de la de El Escorial, S. II. 12, sinó que més aviat es tracta d'una traducció castellana que segueix fidelment el text català de Vilaragut.²

En els folis sobrers del darrer quadern de la *Medea* es copiaren dues obres breus: la *Doctrina de hablar e de callar*, d'Albertanus Brixiensis i els *Buenos dichos de philosophos por instruir los omes a buena vida*, tractat anònim.

Tanca el volum una traducció de la *Bellus Iugurtinus* de Sal·lusti, incompleta.

Les diverses numeracions de cada part parlen de procedències diverses. Segurament la *Medea* (foli 65 de la seva numeració) formava part d'una col·lecció completa de les tragèdies de Sèneca, al final de la qual s'afegiren les altres dues obres. Abans de relligar-se amb l'obra de Sal·lusti es perderon els primers 64

¹ N. G. Round, «Las traducciones medievales, catalanas y castellanas, de las tragedias de Séneca», *Anuario de Estudios Medievales*, 9, 1974-1979, p. 187-227.

² S'ha de puntualitzar que no es poden afirmar ni negar les relacions entre els Ms. només a partir dels tres fragments estudiats per Round, però sembla una aproximació vàlida. És per això que en l'apèndix d'estudis es transcriu el text del Ms. 3180 que es correspon amb el dels tres fragments de Round, tot assenyalant les diferències que presenta respecte al text dels altres manuscrits castellans.

fulls, quedant el volum tal i com és ara.

Ms. 3190

Descripció:

Paper amb filigranes: 1.) Corona amb una creu tallada pel plec del full, eix horitzontal, 50 x 42 mm (aprox.), f. 36, semblant a Briquet núm. 4644, documentada a Colònia, 1455 (la distància entre els punteïons varia en uns dos mil·límetres, i les dimensions són molt aproximades, però hi ha variacions en el motiu). 2.) Mà amb flor de sis pètals, amb una mitja lluna al dors, tallada pel plec, eix horitzontal, 75 x 25 mm, f. 12-13. 3.) Mà amb una flor de cinc pètals, amb una aspa al dors, tallada pel plec del full, eix horitzontal, 100 x 30 mm, f. 72. 4.) Mà amb una flor de sis pètals, tallada pel plec del full, eix horitzontal, 88 x 23 mm, f. 64. 5.) Mà amb flor de sis pètals, al dors porta una creu, tallada pel plec, eix horitzontal, 80 x 22 mm, f. 41. Cap d'aquestes mans enguantades apareix exacta als repertoris de filigranes.

Folis totals: 97 + guardes modernes, cada obra té el seu estil de numeració (vegeu les notes a cada una de les obres), però n'hi ha una, a tinta, en el marge superior dret, que va del 65 al 162, s'ha saltat el foli 73 al numerar, però el text segueix bé; els folis 53r-57v són en blanc. Dimensions 200 x 145 mm; i col., caixes: varien al llarg de volum. Quaderns numerats en xifres romanes fins al centre, a partir del f. 57 el mateix tipus de es troba en el marge inferior dret; el reclam del f. 32v. «tu Jason

huye» no es correspon amb el començament del f. 33 «Ruegote Medea» però la numeració segueix bé. Reclam horitzontal, centrat en el marge inferior, emmarcat per un traç de tinta a la primera obra, a la darrera obra no n'hi ha. Porta l'ex-libris de Pere Marés Oriol, enganxat a la contraportada, a més d'un segell en tinta vermella «Biblioteca Marés».

Enquadernació: En pergami, més gran que el volum; és posterior al manuscrit, en bon estat.

Conservació: Bona, però afectat per humitats, algun foli trencat.

Data: catàleg s. XV

Antics posseïdors: Frederic Marés, abans Pere Marés Oriol (ex-libris)

Folis obra: i-97r.

Caixes: Varien al llarg del volum

Autor: Diversos autors

Títol: [Medea, i altres]

Llengua: Castellà

Prosa

Incipit

Text: 1r. Aquí comienza la setena tragedia de Seneca; 1r-1v. E como vyniesen a la tierra del rey Creus; 1v-2r. tomo dos hijos ; que avia avido de Jason; 2v-3r. contiene tres capitulos. ; El primero capitulo

Explicit: 96r., 1 et por la rrebuelta; 96r. [fi] cada vno procurar; 96v-97r. verse la cibdat. ; Et nacio disordra; 97v., 1 vitoria abida contra; 97v. de la parcialidad. ; Señor Sor Vian

Notes: Les guardes són modernes. Cada obra té el seu estil propi de numeració. Van ser relligades quan ja s'havien perdut els folis del principi.

* * *

051.1 Medea

Folis obra: 1-35v.

Caixes: [26 + 132 + 42] x [20 + 86 + 39] mm

Autor: Luci Anneu Seneca

Títol: Medea

Llengua: Castellà

Traductor: Sobre la versió catalana d'Antoni de Vilaragut

Data creació: d. 1438

Data catàleg: s. XV

Prosa

Incipit

Títol: 1r. Aquí comienza la setena tragedia de Seneca. la qual es intitulada de Medea e es fundada en la siguiente estoria [J]ason se partió de su tierra

Taula: 2v. Aquesta tragedia contiene .v. actos principales: En el primero contiene (...) 3v. dioses que sean presentes en la vengança que quiere hacer

Text: 3v. [D]ioses conjugales que favoreces los matrimonios

Explicit: 38v. que tocaron e cortaron los arboles

Notes: 23 línies per pàgina, la primera escrita. Numera els bifolis dels quaderns, manquen els tres primers folis del primer quadern. Es veuen els forats rodons als angles de la caixa, tirada a mina de plom. Reclam en posició horitzontal, en el marge inferior, centrat. Manca un foli entre els 32 i 33 -començament del IV quadern- el reclam del foli 32v. no coincideix amb l'inici del foli 33r. Hi ha notes marginals.

BIBLIOGRAFIA

3 ESTUDIS

3.3 Sobre la traducció

Round, N. G. «Las traducciones medievales, catalanas y castellanas, de las tragedias de Séneca», *Anuario de Estudios Medievales*, 9, 1974-1979, p. 167-227.

§51.2 Doctrina de hablar e de callar hordenada por Marco Tullio**Folis obra:** 37r-49r.**Caixes:** [20 + 148 + 32] x [33 + 95 + 18] mm ± 24 línies, (foli 38)**Autor:** Albertanus Brixiensis (atribuït a Marco Tullio)**Traductor:** Anònim**Títol:** Doctrina de hablar e de callar hordenada por Marco Tullio**Llengua:** Castellà**Prosa****Incipit****Títol:** 37r. [C]omiença la doctrina de hablar e de callar hordenada por Marto Tullio**Pròleg:** 37r. [R]ecunta Marcho Tullio *philosopho* que fue uno de los bellos fabladores (...) 37v. *que ome quiere fablar***Text:** 37v. [P]rimeraamente, antes que fables, pienssa en tu coraçon**Explicit:** 49r. fazer aquello que faze r el bueno [incomplet]**Notes:** Caixes a punta seca, lletra diferent de l'anterior. Numera els folis un a un en xifres romanes en el marge inferior dret. Hi ha notes que afegeixen paraules oblidades, p. e. al foli 38. Hi ha un Ms. a la Biblioteca Nacional de Madrid, Ms. 4202, que conté els primers capítols d'aquesta obra.**BIBLIOGRAFIA**

1 BIBLIOGRAFIA SOBRE EL MANUSCRIT

1.3 Altres manuscrits que contenen l'obra

Castro, M. de *Los manuscritos franciscanos* Biblioteca Nacional de Madrid, Madrid, 1973, núm. 244, p. 286.

* * *

§51.3 Buenos dichos de filosofos

Folis obra: 49v-52v.

Caixes: [aproximadament iguals a les del registre anterior]

Autor: Anònim

Títol: Buenos dichos de filosofos por instruir los omes a buena vida

Llengua: Castellà

Prosa

Incipit

Títol: 49v. Aqui de suso son escritos algunos buenos dichos de philosophos por instruir los omes a buena vida

Text: 49v. Dise Caton: aprende alguna ciencia o arte

Explicit: 52v. de vida r infamia de onestat por [Incomplet]

Notes: f. 53 mig trencat, pertany al quadern anterior: «cubri[...] es sym[...] muy [...] (...) contender con menor de sy co[...]»

53v. en blanc. Aquest text no correspon amb altres obres del mateix títol que hi ha a la Biblioteca Nacional de Madrid i a la

de El Escorial.

* * *

§51.4 Estoria de Jugurta

Folis obra: 58r-97r.

Caixes: [20 + 140 + 40] x [26 + 102 + 17] mm

Autor: Gai Sal·lusti Crisp

Traductor: Vidal de Noya?

Títol: Estoria de Jugurta

Llengua: Castellà

Prosa

incipit

Títol: 58r. [A]²qui comiença la parte del Salustio que se
llama la estoria de Jugurta

Text: 58r. [S]²in rason se quexa el linage humanal de su
naturaleza diziendo que la su hedad flaca

Explicit: 97v. de la parcialidad [incomplet] ; señor Sor Viann

Notes: Folis numerats en xifres romanes al marge inferior dret.
Canvia novament la lletra. No hi ha reclams entre els quaderns.
Hi ha petites notes marginals, p. e. f. 65. La numeració ha estat
tallada al guillotinar. Caixes amb restes dels forats rodons als
angles.

BIBLIOGRAFIA

1 BIBLIOGRAFIA SOBRE EL MANUSCRIT

2 EDICIONS

2.2 De l'obra (fetes sobre altres manuscrits)

Salustio, [*Salustio traducido en castellano por Francisco Vidal de Hoya*], Zaragoza, 1493

3 ESTUDIS

3.2 Sobre l'obra

Leeman, Anton Daniel, *A systematical bibliography of Sallust (1879-1964)*, (Ed. ed. rev. i aumentada), 1965

Rubio, J., «Sobre Sal. lusti a la cancelleria catalana», *Gesammelte Aufsätze zur Kulturgeschichte Spaniens*, XXI, 1963, p. 233-249

3.3 Sobre la traducció

Beardsley, Theodore S., *Hispano-classical translations printed between 1482 and 1699*, Louvain, 1970

Menéndez Pelayo, Marcelino, *Bibliografía hispano-latina clásica*, Santander, 1950-1952, vol. VIII, p. 19-23

Menéndez Pelayo, Marcelino, *Biblioteca de traductores españoles*, Santander, 1952-1953, vol. II, p. 203-206

Fabón, J. M., «Las primeras traducciones españolas de Salustio», *Emerita*, XX, 1952, p. 413-422

§52 [Regla de Sixena]

Un Ms. dels segles XIV-XV ens transmet la *Regla de Sixena*, famosa en temps pel seu rigor, fins al punt que una consuetat del 1588 la mitigà completant-la.

La *Regla de Sixena* fou redactada per Ricardo, primer ardiaca i després bisbe d'Osca,¹ per encàrrec de la reina Sança de Castella, muller d'Alfons II d'Aragó, dama que fundà el monestir en 1183; les dependències més importants s'inauguraren quatre anys després, amb la professió de les primeres religioses, i la mateixa reina hi professà deu anys després.

Les notes del full de guardes (lr.) fan esment de la consuetat i això podria situar-les després del 1588, a finals del s. XVI. La nota del foli lv., d'una altra mà, diu: «Segun he hallado en memorial del archivo [la regla] le tradujo la señora reyna del latin.» Signa aquesta informació, en la qual també es dona el nom del bisbe d'Osca com autor del text, «Fray Juan de Morage [?] indigno predicador de Sixena». Si això és cert seria Sança de Castella l'autora de la traducció.

El manuscrit, ara a la Biblioteca de Catalunya, forma part com

¹ Fou bisbe d'Osca entre 1187 i 1207.

l'anterior del Museu del Llibre i pertany a la valuosa col·lecció donada per F. Marés.

Ms. 3196

Descripció:

Pergamí. Folis totals: 37 + I, sense foliar, al marge dret es numeren les regles. Dimensions 166 x 118 mm; 1 col., caixes: [13 + 118 + 35] x [14 + 85 + 19] mm (foli 4); 22 línies per pàgina; primera línia en blanc; reglura a mina de plom; forats en el marge dret, fora de les caixes. Al darrer quadern del volum s'han tallat dos folis entre el 36 i 37, i un altre després del 37. Generalment els folis de pergamí van CPCP: són un quinió, dos seccions i el IV quadern està incomplet. Reclams horitzontals, en el marge inferior, envoltats per un traç de ploma.

Enquadernació: Pell repussada amb motius geomètrics i vegetals, menjada pels insectes.

Ornamentació: Els títols van en vermell.

Conservació: Bona en general, volum una mica menjat pels insectes.

Data: catàleg s. XIV-XV

Antics posseïdors: F. Marés, abans Francisca de Caponal

Folis obra: 1-37v.

Autor: Ricardo, bisbe d'Osca

Títol: Regla sacra de Sixena

Llengua: Castellà

Traductor: Sança de Castella, muller d'Alfons II d'Aragó

Prosa

Incipit

Títol: 1r. f.n. 41 ; Regla sacra de Sixena que ; la Señora reina mando componer (...) se compuso la consueta 1v. Este libro para componer (...) fray Juan de Morage, ; indigno predicador de Sixena

Text: 2r. E^ml primer domingo; 2r-2v. l'altra. E aquel ; liuro que despues de cena; 2v-3r. deuen saber las dueñas ; ca aquella; 3v-4r. la sagristana ; tanga un poco

Explicit: 36r., 1 despues que es muerta; 36r. [fi] granjas o comedaderias; 36v-37r. de capitol et aqu[e]llas ; cinco duenyas; 37v., 1 deuen auer uestiduras; 37v. [fi] de todos sian loadas

Notes: El text està al final en pitjors condicions i no es llegeix bé. El primer foli recto dau lletra més moderna, i també és diferent la lletra del versó.

553 Regla de santa Clara

Com l'anterior Ms. es tracta d'una regla destinada a una comunitat monàstica femenina, traduïda al castellà. Es tracta de la Regla de santa Clara, atorgada pel sant pare Urbà i, malgrat que es tracta d'un exemplar molt llegit, està en molt bon estat de conservació, tot i que li manca algun foli i que d'altres (17 i 18) han estat retallats capriciosament.

Diverses anotacions a la contraportada del darrera: «Doña Maria de los Rios ; lea ora la regla. Dios ; sea con ella» o a. marge del text, com al foli 18r.: «Este capitulo no se lei ni este li otro ; de adelante tanpoco», a més de diverses proves de ploma, testimonien l'abundant ús del llibre.

Ms. 3197

Descripció:

Pergamí. Foli de guarda en paper amb filigrana: 1.) Mà amb la flor de sis pètals, eix horitzontal, 40 x 20 mm (només es veu la meitat de la marca).

Folis totals: II + 23 + I, no hi ha cap mena de foliació, ni antiga ni moderna. Dimensions 178 x 131 mm; 1 col., caixes [18 + 132 + 28] x [17 + 94 + 20] mm (foli 2); 23 línies per pàgina; primera

línia en blanc; reglura a mina de plom; no hi ha restes de forats. Els folis 17 i 18 han estat capriciosament retallats, davant del 17 s'ha tallat un foli sencer.

Enquadernació: Pell repussada amb motius vegetals i restes de les tanques de pell, apedaçada amb grans puntades.

Ornamentació: Títols en vermell i calderons en vermell i blau.

Conservació: Bona, en general, malgrat l'estat de la coberta.

Data: catàleg s. XV

Antics propietaris: Frederic Marés

Folis obra: 1-23v.

Autor: Anònim

Títol: Regla de la orden de santa Clara

Llengua: Castellà

Prosa

Incipit

Pròleg: 1r. D^mon Juan, por la piedad de Dios, diacono; 1r-1v. mismo escrito oydo ; con gran diligencia; 1v-2r. que es piedra quiso que esta fuese piedra; 2v.-3r. obispo vuestro [corregit al marge «nuestro»] ; predecesor damosvos (...) 3r. por nos otorgada y confirmada

Text: 3r. In nomine domini. Incipit regla sorores sante

Clare. Todas las que dexaren la vanidad del siglo

Explicit: 22r., 1 por si non pueda; 22r. [fi] de la manera sobre;
 22v-23r. officio de la visi:taçion ⁊ quanto más poco; 23v., 1
 a los conuersos ⁊ a otros; 23v. [fi] caera en la yra de Dios
 omnipotente ⁊ de sant Pedro ⁊ de sant Pablo. Datus apud urbe
 Ve:tere, xvij. kalendas novebris pontificatus nostri, anno
 tertio. ; Laus Deo

6. BIBLIOTECA PROVINCIAL I UNIVERSITARIA

362 Obres de Juan de Mena i altres

Aquest cançoner castellà ha estat ignorat per tots els repertoris de poesia del segle XV editats fins al moment. Només Pedro M. Cátedra li ha prestat l'atenció que mereix, publicant les dues obres que eren inèdites¹ a partir d'aquest únic testimoni manuscrit. Interessa aquest volum des de molts punts de vista, tant per les obres que transmet com per ell mateix, ja que presenta suggestives irregularitats en la seva constitució (el relligador no va respectar les indicacions de quaderns fornides pel copista, intervenció que pot ésser arbitrària o bé indicativa d'un canvi de gust).²

Les dues obres d'Alonso de Córdoba aquí recollides han fet insistir un altre cop en la figura d'aquest poeta, de vegades identificat amb l'Alonso de Córdoba col·laborador de Juan de Flores. Al llarg del segle XV tenim citats molts Alonsos de Córdoba, però encara no s'ha presentat cap prova documental suficient que identifiqui amb certesa la personalitat del poeta autor del panegíric

¹ Alonso de Córdoba, *Comemoración breve de los reyes de Portugal i España*.

² De fet els dos primers quaderns (Manetti) formen una unitat a part, i el gruix del cançoner havia de començar amb la *Comemoración breve* i no amb les *Coplas* de Mena. Vegeu Mercè López Casas i Gemma Avenosa Vera, «Un 'nuevo' cancionero del siglo XV en la Biblioteca Universitaria de Barcelona», *Incipit*, VIII, 1980, p. 47-72.

de la casa d'Avis.¹

Com la majoria dels còdexs de la Biblioteca Universitària, prové d'un convent, ni de Sant Josep. De fet la majoria de les poesies que conté no giren entorn de l'amor -tema per excel·lència de la poesia- sinó de temes religiosos, polítics i morals (per exemple els versos de Juan de Mena sobre els pecats mortals).

Ms. 116

Descripció:

Olim 20-4-17, X-9-19, 4-8-?, P. 310, ms. 1359; paper, amb filigranes: 1.) Tisores obertes, tallada pel plec del full, eix horitzontal, 50 x 20 mm, f. guardes, Briquet núm. 3670 i 3688, documentada entre 1458 i 1477; * Valls Subirà núm. 1788, documentada a Olot, 1460. 2.) Flor en forma de tulipa amb dues fulles, tallada pel plec, eix horitzontal, 45 x 50 mm, f. 79, Briquet núm. 6648, documentada a Pisa, 1466-67, 1470; Valls Subirà núm. 1550,

¹ Barbara Matulka, *The Novels of Juan de Flores and their European Diffusion*, (New York, [1931], Gèneve, 1974) p. 445-451, i P. M. Cátedra, op. cit. p. 17-18, s'inclinen per un criat de Juan de Navarra com a col·laborador de Juan de Flores en el *Grisalte y Gradisa*; mentre que Antonio Gargano, *Triunfo de Amor*, Pisa, 1981, p. 28, manté una actitud d'escepticisme davant d'aquesta identificació. Carmen Parrilla proposa un catedràtic de música de Salamanca coetani d'un Juan de Flores, rector de la universitat, com a l'autor dels versos del *Grisalte* (Juan de Flores, *Grisalte y Gradisa*, ed. crítica de C. Parrilla, Santiago de Compostela, 1988); aquesta darrera hipòtesi perd consistència ja que s'ha descartat (vegeu Beltrán de Heredia, *Cartulario de la universidad de Salamanca*, p. 544) que el Juan de Flores rector de Salamanca sigui la mateixa persona que el Juan de Flores novel·lista. Sobre la identificació de l'Alonso de Córdoba autor de la *Comemoración breve* hi treballa actualment Mercè López Casas; esperem que en breu pugui aportar noves dades sobre aquest poeta.

documentada a Olot 1440. 3.) Guant amb una flor de sis pètals, tallada pel plec, eix horitzontal, 25 x 55 mm, f. 118, = Briquet núm. 11092. 4.) Columna coronada per una creu, tallada pel plec, eix horitzontal, 75 x 20 mm, f. 8-9, = Briquet núm. 4358-4359, documentada al comtat d'Avinyó? 1424-55. 5.) Lletra = majúscula amb una corona de cinc puntes, tallada pel plec, eix horitzontal, 75 x 30 mm, f. 80-82, Briquet núm. 8401, documentada a Béziers, 1459. 6.) Lletra tau, tallada pel plec, eix horitzontal, 40 x 37 mm, f. 132; Valls Subirà núm. 1835, documentada a Vic i Olot de 1315 a 1458. 7.) Sense identificar: lletra =? flor de lis?, tallada pel plec, eix horitzontal, 40 x 28 mm, f. 53-54.

Folis totals: II + 180 en la segona guarda diu: «Libro manuscrito en letra gótica antigua parte en prosa ; y parte en versos ; el Autor de este libro es Geronymo Maneti ; y de las poesías de Juan de Mena»; numeració moderna a llapis, marge superior dret; folis 27v-28v., 93r/v., 98v., 118r., 145v., 160v. en blanc. Dimensions 215 x 150 mm; 1 col., caixes: varien a les diverses parts del volum; primera línia escrita; els dos primers quaderns presenten forats rodons als quatre angles de la caixa. Hi ha restes de la numeració dels quaderns que va fins al foli central de cada quadern (fol. 95 = i, 98 = iiii, 100 = vi; 107 = i 29 q2, 108 ii, etc.). Reclam horitzontal en el marge inferior dret. Un estudi aprofundit del manuscrit revela que no és aquesta -la que ens ha arribat- la composició que s'ideà per al còdex, sinó que els dos primers quaderns (Discurs de Manetti) són de caixes i paper molt

diversos del reste, i que la «segona part» -el cançoner de Mena- no havia de començar per les «Coplas de los pecados mortales», sinó per la «Comemoracion breve» de Alonso de Córdoba.

Enquadernació: Gòtico-mudèjar, en cuir repussat sobre fusta, una mica deteriorada. A la teixa: «Obras de Juan de Mena y otros»

Ornamentació: s'ha deixat en blanc l'espai per a les caplletres.

Conservació: text perfectament llegible, però menjat pels corcs i afectat per la humitat.

Data: còpia 3/4 XV a. 1486? catàleg 2/2 s. XV

Antics posseïdors: Convent de Sant Josep C.D., Barcelona, on tenia la signatura P. 310, ms. 1359.¹

Folis obra: II + 160 guardes en blanc

Caixes: varien al llarg del volum

Autor: Diversos autors

Títol: Obras de Juan de Mena y otros

Llengua: Castellà

Data creació: s. XV **Data còpia:** 3/4 XV a. 1486?

Data catàleg: 2/2 s. XV

Prosa i Vers

¹ A l'*Índice de los autores y de sus respectivas obras que existen en la Biblioteca del convento de San José de la ciudad de Barcelona*, (Ms. 1359 de la Biblioteca Universit ria), p. 385 apareix la referència: «Maneti, Geronimo = Libro en prosa y varias poesias por Juan de Mena, Ms. P/310».

Incipit

Text: 1r. Aci comiença la oraçion de miçer Gianoco Maneti;
1r-1v. del gouuernno vniuersal de todo; 1v-2r. sepa en esta
forma ; diremos primeramente, magnificos señores; 2v-3r.
capitan la forma e manera ; como na de gouernnar el

Explicít: 159r., i sy mi no podedes vos; 159r. [fi] del viso su
gran agudesa, 159v-160r. liuianos y mal asentados ; fyn y con
aquellos fablo que creen ser Dios; 160r. [fi] que fozistes
con los tristes ; ser a mí.

BIBLIOGRAFIA**1 BIBLIOGRAFIA SOBRE EL MANUSCRIT****1.1 Catàlegs de la Biblioteca**

F. Miquel Rosell, *Manuscritos de la Biblioteca Universitaria de Barcelona*, I, p. 147-149

3 ESTUDIS**3.1 Sobre el manuscrit**

M. López Casas i G. Avenosa Vera, «Un 'nuevo' cancionero del siglo XV en la Biblioteca Universitaria de Barcelona», *Incipit*, VIII, 1988, p. 47-72.¹

* * *

162.1 Oração de miçer Gianoco Maneti

Folis obra: 1r-27r.

¹ Citat: López Casas - Avenosa, «Ms. 1.6».

Caixes: [26 + 136 + 53] x [30 + 93 + 22] mm, f. 1-3r. 20 línies per pàgina, 6v-27r. lletra més comprimida, 36 línies per pàgina.

Autor: Giannoso Manetti

Títol: Oração de miçer Gianoco Maneti

Llengua: Castellà

Traductor: Guzmán, Nuño de

Dedicat a López de Mendoza, Iñigo, Marquès de Santillana

Data creació: 1453

Prosa

Incipit

Títol: 1r. Aci comiença la oraçion de miçer Gianoco ; Maneti quando fue comisario general ; por el pueblo de Florencia al sitio de ; Vada, fecha al señor Sigisimundo Pandolfo de Malatestis quando le dio el baston ; en nombre del pueblo de Florencia ; la qual ; por ynstancia e mandamiento del muy magnifico señor don Iñigo Lopes de Mendoza, marques de Santillana e copiada por Nuño ; de Guzman de la toscana lengua en la ; materna castellana es transferida esplendidamente.

Text: 1r. [P]uede ser noto a las magnificencias vuestras

Exploit: 27r. de Florencia e de la vuestra magnifica e ; yllustre persona, e asy plega a Dios que ; ello sea, ; finis.

BIBLIOGRAFIA

1 BIBLIOGRAFIA SOBRE EL MANUSCRIT

1.1 Catàlegs de la Biblioteca

F. Miquel Rosell, *Manuscritos de la Biblioteca Universitaria de Barcelona*, p. 147

1.3 Altres manuscrits que contenen l'obra

López Casas - Avenosa, «Ms. 118», p. 51-52

M. Schiff, *La bibliothèque du Marquis de Santillane*, Paris, 1905, p. 450.

3 ESTUDIS**3.2 Sobre l'obra o l'autor**

A. Soria, *Los humanistas de la corte de Alfonso el Magnánimo*, 1956

* * *

162.2 Coplas contra los pecados mortales

Folis obra: 29r-54v.

Caixes: [23 + 137 + 55] x [29 + 84 + 32] mm, sense justificació a la dreta

Autor: Mena, Juan de

Títol: Coplas contra los pecados mortales

Llengua: Castellà

Data creació: c. 1436

Versificació: octosíl·labs, abbaacca/ababbccb, 104-8

Incipit

Títol: 29r. Consiencia la obra e argumento breve ; que fizo Juan de Mena, el cordoves de ; toda la fe cristiana

Text: 29r. Canta tu cristiana musa ; la mas que cevil batalla
Exploit: 54v. que su yra no perdona ; ser perdonado por vicio

BIBLIOGRAFIA

1 BIBLIOGRAFIA SOBRE EL MANUSCRIT

1.1 Catàlegs de la Biblioteca

F. Miquel Rosell. *Manuscritos de la Biblioteca Universitaria de Barcelona*, p. 147

1.3 Altres manuscrits que contenen l'obra

López Casas - Avenozas, «Ms. 116», p. 53-54

A. Varvaro, *Prezesse ad un'edizione critica delle poesie minori di Juan de Mena*, p. 26, núm. 6

2 EDICIONS

2.2 De l'obra (fetes sobre altres manuscrits)

Vegeu Dutton, *Catálogo-Índice*, 100

* * *

162.3 Coplas contra los pecados mortales (continuació)

Folis obra: 55r-92v.

Autor: Gómez Manrique

Títol: [Coplas contra los pecados mortales, continuació]

Llengua: Castellà

Data creació: c. 1456

Versificació: octosíl·labs, 149 de 8 versos i una final de 10,

mateixa rima que al registre anterior

Incipit

Pròleg: 54v. Por fallecimiento del famoso Juan de Mena ;
 prosigue Gomez Manrique esta obra por el ; començada y faze
 un breve prohemio en [...] 55r. Gomez Manrique

Text: 55r. Pues este negro morir

Expliciit: 92v. ser amados de verdat ; a los proximos amat ; Deo
 gracias

BIBLIOGRAFIA

1 BIBLIOGRAFIA SOBRE EL MANUSCRIT

1.1 Catàlegs de la Biblioteca

F. Miquel Rosell, *Manuscritos de la Biblioteca Universitaria de
 Barcelona*, p. 147

1.3 Altres manuscrits que contenen l'obra

López Casas - Avenzoa, «Ms. 116», p. 53-54

2 EDICIONS

2.2 De l'obra (fetes sobre altres manuscrits)

Vegeu Dutton, *Catálogo-Índice*, 100

* * *

862.4 Conmemoración de muchos varones insignes de España

Folis obra: 94r-117v. (Títol en el foli 94r., paper i lletra
 posteriors, el text comença al foli 95r.)

Caixes: [32 + 130 + 53] x [30 + 83 + 32] mm, = 167 línies per pàgina

Autor: Alonso de Córdoba

Títol: Comemoración de muchos varones insignes de España

Llengua: Castellà

Data creació: 1461-1462

Prosa i Vers

Incipit

Títol: 95r. Ihs ; Comemoración breve de los muy insignes y virtuosos varones que fueron ; desde el magnifico rey don Juan el primero fasta el muy esclarecido rrey Alfonso el quinto [...] por Alfonso ; de Cordoba [...] prothonotario del papa.

Dedicatòria: 95v. Epistola a su señoria ; Muchas vegadas, ; vyrtucso señor, (...) 96r. Vyrtud mis defectos, mas ; la voluntat y deseo rreçibiendo que la obra sustanciosa

Text: 96r. Esclamacion de la ; brevedat de la vyda y bienes de la fortuna [96v. en blanc] 99r. [comença el text en vers]
O jentes caducas vanas ; de vyl y vano misterio

Explicít: 117v. que con estado mas grande ; la memoria se desmande ; de la pasada tristesa ; El que besa vuestras manos ; Alonso de Cordova

Notes: Hi ha notes que donen aclariments sobre els personatges esmentats i petits títols encapçalen algunes estrofes.

BIBLIOGRAFIA

1 BIBLIOGRAFIA SOBRE EL MANUSCRIT

1.1 Catàlegs de la biblioteca

F. Miquel Rosell, *Manuscritos de la Biblioteca Universitaria de Barcelona*, p. 148

2 EDICIONS

2.1 Del manuscrit

Alonso de Córdoba, *Conmemoración breve de los Reyes de Portugal*, (ed.) P. M. Cátedra, Barcelona, 1983.¹

3 ESTUDIS

López Casar - Avenzoa, «Ns. 118», p. 54-57

* * *

862.5 Requesta

Folis obra: 119r-130v.

Autor: Anònim

Títol: Requesta fecha al magnífico marques de Santyllana por los gloriosos emperadores Costantyno, Theodosio, Justiniano sobre la estruyçion de Costantynopla.

Llengua: Castellà

Dedicat a López de Mendoza, Iñigo, Marqués de Santillana

Data creació: 1453-1458

Prosa i Vers

¹ Citat P. Cátedra, *Conmemoración breve*.

Incipt

Títol: 119r. Requesta fecha al magnifico marques de ;
Santyllana por los gloriosos emperadores ; Costantino,
Theodosio, Justyniano sob[r]e ; la estruycion de Costantino-
pla

Text: 119r. Muy amado señor mio

Explot: 130v. mas todo interese entero

BIBLIOGRAFIA**1 BIBLIOGRAFIA SOBRE EL MANUSCRIT****1.1 Catàlegs de la Biblioteca**

F. Miquel Rosell, *Manuscritos de la Biblioteca Universitaria de Barcelona*, p. 148

1.3 Altres manuscrits que contenen l'obra

López Casas - Avenoz, «Ms. 116», p. 57-58

* * *

862.6 Coplas al señor Diego Arias de Avila

Fclis obra: 131r-145r

Autor: [Gómez Manrique]

Títol: [Coplas al señor Diego Arias de Avila]

Llengua: Castellà

Dedicat a Diego Arias de Avila

Data creació: a. 1474

Prosa i vers, 47-9, octosíl·labs, rimen abbaocdo

Incipit

títol: 131r. Al señor Dieg[o] Arias de Avyia, contador mayor
del rey nuestro señor e del su consejo

Pròleg: 131r. Como a la noticia mia (...) 133r. en su
proteccion

Text: 133r. Invocacion. De los mas el mas perfeto

Explicit: 145r. mas presto se muda que febrero

Notes: Diversos manuscrits transmeten aquest poema juntament amb la carta en prosa, alguns oferint en el primer vers la variant: «De los mares mas perfecto».

BIBLIOGRAFIA

1 BIBLIOGRAFIA SOBRE EL MANUSCRIT

1.1 Catàlegs de la Biblioteca

F. Miquel Rosell, *Manuscritos de la Biblioteca Universitaria de Barcelona*, p. 148

1.2 Repertoris bibliogràfics

1.3 Altres manuscrits que contenen l'obra

López Casas - Avenozza, «Ms. 116», p. 58-59

* * *

§62.7 Contra los que dicen que Dios no da bien por bien ni mal

por mal

Folís obra: 146r-160r

Autor: Ferrán Pérez de Gusman¹

Títol: [Contra los que dicen que Dios no da bien por bien ni mal por mal]

Llengua: Castellà

Data creació: 1445-1460

Data catàleg: 2/2 s. XV

Versificació: 57-8, endecasíl·labs i dodecasíl·labs, rimen abbaacca

Inoipit

Títol: 146r. Ferran Perez de Gusman

Text: 146r. Algunos son que no bien opynando

Explicit: 160r. fasedor que sea eterno y perfecto

BIBLIOGRAFIA

1 BIBLIOGRAFIA SOBRE EL MANUSCRIT

1.1 Catàlegs de la Biblioteca

F. Miquel Rosell, *Manuscritos de la Biblioteca Universitaria de Barcelona*, p. 148

1.3 Altres manuscrits que contenen l'obra

López Casas - Avenosa, «Ms. 116», p. 59

3 ESTUDIS

3.2 Sobre l'obra

¹ Dutton, *Catálogo-Índice*, el dona com anònim, 61 x 8, 7.

López Casas - Avenosa, «Ms. 116», p. 59-62

* * *

162.6 Esparsa

Folis obra: 160r

Autor: Alonso de Córdoba

Títol: Esparsa

Llengua: Castellà

Data creació: 2/2 s. XV

Versificació: 1-8, tots octosíl·labs menys el 6è i 8è, rimen
ababedcd

Incipit

Text: 160r. Dama de valor estraño ; de fermosura tan llena

Explicit: 160r. que fezistes con los tristes ; ser a mi

BIBLIOGRAFIA

1 BIBLIOGRAFIA SOBRE EL MANUSCRIT

1.1 Catàlegs de la Biblioteca

F. Miquel Rosell, *Manuscritos de la Biblioteca Universitaria de Barcelona*, p. 149

2 EDICIONS

2.1 Del manuscrit

Cátedra, *Comemoración breve*, p. 72

3 ESTUDIS

3.1 Sobre el manuscrit

López Casas - Avenosa, «Is. 116», p. 62